

ОФТОБ НА ЧИЗЕСТ, КИ ЧҮЙ БА ЧАРОҒАШ...

Мулоҳизаи публист Бахтиёр Ҳамдам дар бораи омадани сел дар ноҳияи Хуросон, озодии матбуот ва рисолати журналистон

«Қудрат ошкор аст, чашмҳо кушодаанд, лекин дидор заиф аст».

Иброҳими Раққӣ

Ҳанӯз соли 1873 нависандаи маъруфи амрикоӣ, журналист, сиёсатм адор Марк Твен доир ба нақши журналистика ва мавқеи матбуот дар ҷо меа, дар мақолаи «Бибандубории матбуот» навишта буд: «Мо матбуоти озод дорем, ҳатто аз ҳад озод, матбуоте, ки иҷоза шудааст чеҳраҳои ҷамъиятӣ ва ашхоси алоҳидаро, ки бо ӯ ҳамраӣ нест, бо наҷосат омехта созад, бадтарин ва бепоятарин назару андешаро ҳифз кунад. Аз ҳеҷ чиз вобастагӣ надорад. Афкори ҷомеаро, ки бояд онро то андозае дар ҷаҳорҷӯбаи муайян нигоҳ медошт, матбуот то сатҳи пасти худ поин фаровард. Қонунҳои мавҷуданд, ки озодии матбуотро ҳифз мекунанд, вале воқеан қонуне вуҷуд надорад, ки шаҳрвандро аз бедодии матбуот ҳифз кунад!...». Дар идомаи ҳамин андешаҳо боз ҳам таъкид мекунанд: «Дар маҷмӯъ, ман фикр мекунам, ки матбуоти мо салоҳияти аз ҳад зиёдро ба худ гирифтааст. Бидуни эҳсоси солиме, ки аз таъсири расони манфӣ худдорӣ кунад, рӯзномаҳо ба нафрини Амрико табдил ёфтаанд ва рӯзе ин кишварро нобуд хоҳанд кард».

Ин

гуфтаҳои шахсияти маъруфе, ки дар сарғаҳи таъсисёбии матбуоти озод дар

ИМА қарор дошт... Шахсе, ки ба озодиҳои баён арҷ мегузошт ва ҷомеаи демократиро бидуни ин арзиш тасаввур намекард... Вале бубинед, ки дар ҷанд матлаби худ мисли «Журналистика дар Тенесси», «Чи гуна рӯзномаи кишоварзиро таҳрир мекардам», «Чи тавр маро ба губернаторӣ интихоб мекарданд», «Бибандубории матбуот» аз андешаҳои носолим, фиреб, тухмат ва дурӯғпароканиҳои матбуоти давр шикоят мекунанд. Вақте ки мақолаҳои Марк Твенро мехондам, гумон мекардам, ки шояд дар баъзе ҳолатҳо дар бораи журналистикаи муосири мо ҳарф мезанад. Мояи ҳайрат низ ин буд, ки ин нависанда ва журналист и сатҳи ҷаҳонӣ ҳанӯз соли 1873, яъне ду аср қабл аз ин, гӯё вазъияти журналистикаи имрӯзаи моро таҳлил мекард... Ва ё шояд мо пас аз ду қарн на в ба сатҳи журналистикаи ҳамонвақтаи ИМА расидем?

Чаро ба ин хулоса омадам?

Меҳоҳам дар ин замина ҷанд ҳодисаи рӯзҳои охири ёдрас шавам, ки бидуни асос дар баъзе воқиҳои ахбори омма шӯру маҳшари зиёд барпо карданд. Нахуст аз ҷониби Ҳукумати кишвар ҷорӣ шудани карантини нарм,

ки ба бисёре аз ҳамкасбони мо чандон хуш наомад. Бо шитоб ва бидуни як таҳлили ҷиддӣ эрод мегирифтанд, ки бояд ҳатман карантини сартосарӣ эълон карда шавад. Паёмадҳои карантини сартосариро, ки иқтисодиёти бозургтарин кишварҳои аз лиҳози иқтисодӣ пешрафтаре шикаст, ба назар намегирифтанд.

Вақте навореро аз ҳаёти мардуми нозпарварди Испания дидам, ки барои ғизо дар даст талон навбат меистоданд ва нафаре мегуфт, ки ҳар навбат ғизои садақаро мегирам заҳри танам мешавад ва аз ҳақирии худ гирия мекунам, даҳшати ин карантини низомаш шадидро дарк намудам, ки инсонро то кадом андоза ночору дастнигар мекунад. Ҳоло андеша мекунам, ки агар мо низ чунин шакли карантинро қорӣ мекардем, ҳоли онҳое, ки нонашонро аз ҳисоби заҳмати ҳамарӯза меёбанд, чӣ мешуд?

Ҳукумати мо кори хеле оқилона кард, ки карантини нарм қорӣ намуд. Имрӯз собит шуд, ки зарари кишварҳои ангуштшумор аз қабили Шветсия ва Беларус, ки комилан карантин қорӣ накарданд, аз вазъи кишварҳои низоми карантиншон саҳт бадтар нест ва шояд аз лиҳози иқтисодӣ афзалиятҳо низ дорад. Фаразан, дар Беларус то имрӯз наздик ба 50 ҳазор сироятшудагон сабти ном шудаанд ва 276 (0,5 фоиз) нафар бар асари он фавтидаанд. Бовар кунед, дар муқоиса бо Британияву Испания ва дигар кишварҳои Иттиҳоди Аврупо, ки бо вучуд и карантини низомаш шадидро қорӣ намудан теъдоди сироятёфтагон ва фавтидагон бамаротиб зиёд аст, вазъи Беларус хеле умедворкунанда ва беҳтар аст. Федератсияи Россия низ имрӯз ба хулоса омадаст, ки ҳароина ин тарзи мубориза, яъне карантини нарм муфидтар аст ва шурӯъ аз 9 июн зина ба зина маҳдудиятҳоро аз байн мебарад.

Гоҳҳо ба назар чунин мерасад, ки аз паст шудани шиддати COVID-19 баъзе гурӯҳҳои сиёсӣ ва журналистони дастпарвардаи онҳо хеле нороҳат шуданд. Садо баланд мекунад, ки ин ҳақиқат надорад, вазъият бадтар мешавад, ҳоло эҳтимол дорад, ки мавҷи дуҷуми беморӣ хурӯҷ кунад... Қабршуморӣ мекунад, ки теъдоди фавтидагонро бештар нишон диҳанд. Аммо як хусусияти омор пайваста сарфи назар мешуд. Ниҳодҳои масъули кишвари мо танҳо теъдоди расман ба ин ориза гирифтдоршудагон ва аз ҳисоби онҳо чанд нафар фавтидаро расман эълон мекунад, ки ин қоида дар тамоми кишварҳои ҷаҳон роиҷ аст. Вале биёед иқрор кунем, ки чанд дар сади мардуми мо вобаста ба ин беморӣ тест супоридааст? Гумон мекунам, теъдоди зиёди шаҳрвандони мо аз рӯи одат аслан дар ҳеч ҳолат ба дари беморхона рафта намехоҳанд ва агар бемор шаванд ҳам, дар хона табобат гирифтанд ва ин маризро паси сар намудаанд. Фаразан мо теъдоди чунин «беморон»-

ро низ ба назар гирем, шумораи фавтидагоне, ки дар шабакаҳои иҷтимоӣ «реклама» шуданд, шояд аз 1 дарсад бештар набошад.

Коршиносон бар ин назаранд, ки соли 2020 воқеан ҳам фавқулода буд. Мавҷи бемориҳои сироятиву ҳодисаҳои табиӣ ва техногенӣ тамоми мардуми ҷаҳонро ба таҳлука овард. Кишвари ази зи мо низ аз амвоҷи ин ҳодисот истисно набуд. Бар замми пандемияи COVID-19

офатҳои ғайриинтизори табиӣ аз қабилӣ бориши барф, сардӣ дар фасли баҳор, тундбод, сел ва жола мардумро нороҳат сохт. Табиист, ки ин ҳолатҳо барои муҳолифини Ҳукумат фазои мусоидеро фароҳам овард, ки мехостанд аз фурсати мусоид истифода бурда, мавқеи сиёсии худро устувор кунанд. Ҳизбу ҳаракатҳои мамнуъшуда шитобкорона усули кори худро вобаста ба вазъият тағйир доданд, ҳадафашон дар ҷомеа эҷоди як ҳисси нобоварӣ ва нигилизми сиёсӣ буд, ки ба андешашон бояд вазъро ба манфиати онҳо ҳал мекард.

Тасаввур кунед, ки бо дар назардошти баъзе вижагиҳои хоси иқлими табиӣ Тоҷикистон, ҳамасола ҳодисаҳои селзанӣ ва фаромадани ярҷ дар манотиқи гуногуни он ба назар мерасад. Ҳар сола ин мавзӯ дар доираи баҳси чанд расона маҳдуд мешуд ва муъҷиби бар тараф шудани зарар дигар ин мардуми аз офат зиёндида низ аз сархати ахбори расонаҳо меафтиданд. Яъне дигар доғ кардани ин мавзӯ барои баъзе расонаҳо дигар дивидент намеовард.

Аммо... Ҳодисаи омадани сел ва таҳриб шудани тақрибан 76 манзил дар ноҳияи Хуросон ҳар рӯз ба тарзи нав аланга мегирад. Гӯё теъдоде аз коршиносони шабакаҳои иҷтимоӣ ва ҳизбу созмонҳо намехоҳанд, ки оташи ин баҳс хомӯш шавад. Мусибати мардуми бечора ва офати табииро бо ҳар васила мехоҳанд обуранги сиёсӣ диҳанд. Чунин ба назар мерасад, ки барои баъзе расонаҳо на ҳалли ин қазия, балки печидатар шудани он муҳим аст. Дар атрофи ин қазия ҳангома бардоштан ва ба оташи он то ҳадде равшан рехтан, ки ниҳоят ба дастбағиребон шудани намояндагони ҷамоат ва як рӯзноманигори ҷавон А. Ғурбатӣ, ки ҳанӯз таҷрибаи бозиҳои сиёсиро надорад, анҷом ёфт, ба манфиати кӣ буд? Ман ҳеҷ нафаҳмидам, ки Ҳукумат ва ё мақомоти маҳаллӣ аз чунин сурат гирифтани қазия чӣ манфиате доштанд? Ин гуна ранг гирифтани қазия ба онҳо чӣ суд меовард? Дар додгоҳ эътироф кардани ин, ки онҳое ба рӯзноманигор даст бардоштанд, муҷрим донаи мешаванд ва бояд мутобиқи қонун ҷарима шаванд? Ё ин ки рейтингии кишвар дар раддабандии озодии баён чанд зинаи дигар поён фарояд?

Дирӯз дар ҳошияи гузорише, ки дар сомонаи «Радиои Озодӣ» пахш шуд ва дар он рӯзноманигор бо пиразани 76- солае

суҳбат мекард, андешаи як нафарро хондам, ки шояд аз даҳҳо матлаби журналистие, ки атрофи ин қазия нашр шуд, оқилонатар буд. Ин шахс бо исми Шамсулло хитоб ба сомона навиштааст, ки аз гузоришҳои ноҳияи Хуросон дигар хаста шудем, аз ин навиштанҳо ҳеҷ фоида нест, беҳтар аст, ки журналистони сомона барои рехтани «фундамент» ё ташкили ҳашар саҳм гузоранд, то як кори хайр анҷом диҳанд.

Шояд

Баъзе ҳамкасбон иддао кунанд, ки бетонрезӣ кори журналист нест. Қабул, гумон мекунам, ки барои ҳашар ташкил кардани мо зарурат ҳам нест. Вале, мо бояд лоақал бо сеҳри қалам кӯшиш намоем онҳоро, ки бо арақи ҷабини худ ҷиҳати бартараф кардани зарари ин офат кӯшиш мекунанд, рӯҳбаланд созем. Ҳадди ақал мушкилии ин мардумро ба хоҳири сенсатсия истифода накунем. Гумон мекунам фоидаи ин кор на камтар аз бетонрезист...

Ба хоҳири ин ки

фаҳмам дар минтақаи офатрасидаи ноҳияи Хуросон вазъият то кадом андоза мураккаб аст, аз нигоҳи дигар ба таҳқиқаш даст задам. Бовар ҳосил кардам, ки қазияи ноҳияи Хуросон таҳти назорати шахсии Сарвари давлат қарор дораду аз роҳбарони сатҳи гуногун, аз Сарвазири мамлакат ва муовинони ӯ, то раиси вилоят ва дигар шахсони масъул ҳамарӯза дар пайи ҳалли ин мушкилотанд. Барои онҳое, ки то ҳанӯз гумон мекунанд, ки дар Хуросон мардум дар ҳоли зор қарор доранду Ҳукумат ҳеҷ кореро анҷом намедиҳад, мехоҳам чанд арқоми воқеиро, ки махсус аз ниҳодҳои масъул дастрас намудам, далел орам. Бигзор як омори хушк ва хонданӣ нест, вале хеле хоҳиш мекунам, ки ба хоҳири дуруст дарк кардани воқеияти ҳол, ҳатман таваҷҷуҳ кунед.

Барои сокинони аз офат зарардида, аз сарчашмаҳои мухталиф ба таври ройгон аз ҷониби Пешвои миллат 370 тонна (10 тонна) семент, 74 тонна (2 тонна) арматура, 3700 дона (100 донагӣ) шифер, 370 метри кубӣ (10 метри кубӣ) тахта (рақмҳое, ки дар қавс зикр шудаанд), дар назар аст барои ҳар як хонаводаи зери ярч монда), маводҳои ғизоӣ дар маҷмӯъ, 84 тонна, аз ҷумла 7,55 тонна орд, 8 тонна пиёз, 8 тонна картошка, 8 тонна сабзӣ, 2,15 тонна биринҷ, 903 килограмм макарон, 1505 литр равшан, 0,6 тонна гречка, 0,6 тонна перловка дастрас шуданд.

Кумитаи ҳолатҳои фавқулода дар маҷмӯъ 300 баста маводи гигиенӣ, 67 хайма, 300 халта орд (15 тонна), маводҳои сӯхт, аз ҷумла 16 тонна сӯзишворӣ, мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Хатлон 15 тонна орд, 8,5

тонна биринч, 1,5 тонна равған, 1800 килограмм макарон, 6,6 тонна пиёз, 4,5 тонна картошка, 12 тонна сабзӣ кумак карданд.

Аз ҳисоби мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳия, соҳибкор он ва шахсони саховатпеша шароити зисти хизматчиёни ҳолатҳои фавқулода фароҳам ва бо ғизою ҷои хоб пурра таъмин шуданд. Дар ин амри хайр корхонаву шахсони саховатпеша, намояндагони созмонҳои ҷамъиятӣ ва ҲХДТ низ саҳмгузоранд. Фаразан, хоҷагии зотпарварии «Саодат» 150 килограмм гӯшт, ҶДММ «Мурғи Хуросон» 900 дона тухм барои сарбозон,

роҳбари МДХЗ ба номи С. Шерназарови ноҳия барои зарардидагон дар ҳаҷми 1500 сомонӣ хӯроки гарм ташкил карда, ҳамин кори хайрро чор маротибаи дигар ба беморон ва кормандони беморхонаи №5 ба маблағи 3000 сомонӣ анҷом дод, ходимони дини ноҳия ба 50 нафар хизматчиёни Кумитаи

ҳолатҳои фавқулода ду рӯз хӯроки субҳона ташкил намуданд, соҳибкор аз шаҳри Душанбе, ки нахост номаш расонаӣ шавад, ба маблағи 6000 сомонӣ либосҳои гуногун,

840 сомонӣ пули нақд ва ғизо кумак намуд. Соҳибкори дигар бо номи Фаридун 100 килограмм гӯшт, 50 килограмм шакар,

500 килограмм орд ва 100 литр равған дастрас кард. Масҷиди Сарисийи шаҳри Душанбе 40 адад қолин, 80 адад кӯрпаю курпача,

380 килограмм орд, 114 литр равған,

190 килограмм қанд хайр карданд, Кумитаи идораи замини вилоят дар деҳаи Неъматулло Асадулло як рӯз хӯроки гарм ташкил намуд. Як гурӯҳ соҳибкорони шаҳри Душанбе ба маблағи 7000 сомонӣ либос,

40 маҷмӯи курпаю курпача,

100 килограмм картошка ва 15800 сомонӣ пули нақд, Ҷамоати деҳоти Ориёнои ноҳияи Абдурахмони Ҷомӣ ба миқдори 500 дона нон, соҳибкорзане аз ноҳияи Чалолидини Балхӣ 80 дона нон,

40 намуд либоси занона ва 40 килограмм шакар, сокини ноҳияи Кӯшонӣ н Холов Ҳусейн 2 тонна орд ва 200 литр равған дастрас намуданд. Инчунин, ба аҳолии зарардида аз ҳисоби фитри

рӯзаи кормандони раёсати Кумитаи таъмини бехатарии озуқаворӣ дар вилояти Хатлон 500 килограмм гӯшти гов ба маблағи 24500 сомонӣ ва аз ҷониби Хоҷагии деҳқонии «Бахтиёр» 100 тонна семент дода шуд. Ин кумакҳоест, ки танҳо дар рӯзҳои аввал ба мардуми аз офат зарардида расонида

шудаанд. Ҳоло суратҳои махсусе низ боз шудааст, ки ба он созмонҳои ватаниву байналмилалӣ низ маблағ ирсол намуда истодаанд.

Санади дигаре низ дар даст дорам, ки ба хотири зикр шудани ному насаби зарардидагон расонаӣ кардани онро бидуни иҷозаашон ғайриимкон медонам. Вале мехоҳам дар ин замина танҳо ҳам

ин нуктаро таъкид кунам, ки санади мазкур гувоҳи ба таври шаффоф ва бидуни фасодкорӣ тақсим шудани кумакҳо аст.

Дар фарҷоми андешаҳо меҳоҳам байтеро аз Мирзо Бедили Абулмаъонӣ ёдрас шавам, ки ҳанӯз чанд аср қабл аз ин фармудааст:

Пайдоиши Ҳақ нанги далоил написандад,

Офтоб на чизест, ки чӯй ба чароғаш.

Мусаллам аст, ки на кумакҳои саривақтӣ ва на дастгирии ройғони Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷик истон ва мақомоти масъул ба зарардидагони ин офати табиӣ, на дастова рӯҳои солҳои ахирро, ки кишвари мо ба он ноил гардида аст, мутаассифона, дидори заифи баъзе ҳангоматалабони қудратҳои намебинад. Чунки иқтисоди табиаташон ин аст. Биёед, лоақал мо, журналистон, ки ба истиқлолияти озодии Ватан ҳамеша арҷ мегузорем, ба осеби онҳое, ки меҳоҳанд як Афғонистони дигар созанд, об нарезем.

Агар чашм ҳақиқатбин бошад, барои офтобро бо чароғи ҷустан зарурат намест. Рисолати аслии мо журналистон бошад, гоҳ-гоҳ ҳақиқатро низ дидан аст...

Бахтиёр ҲАМДАМ